

БОЙОВИЙ ХОРТИНГ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ

МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

Частина 3

**COMBAT HORTING AND ACTIVITIES
OF UKRAINIAN LAW ENFORCEMENT
AUTHORITIES**

ІРПІНЬ – 2021

**МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ
ФАКУЛЬТЕТ ПІДГОТОВКИ, ПЕРЕПІДГОТОВКИ ТА ПІДВИЩЕННЯ
КВАЛІФІКАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ ПОДАТКОВОЇ МІЛІЦІЇ
КАФЕДРА СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН ТА ОРГАНІЗАЦІЇ
ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ**

***МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ***
**БОЙОВИЙ ХОРТИНГ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ
ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ**

Частина 3

**04-05 січня 2021 року
м. Ірпінь**

*Рекомендовано до друку Науково-методичною колегією
Національної федерації бойового хортингу України
(протокол від 09.01.2021 № 8).*

Науковий керівник конференції

Пашко П. В. – ректор Університету державної фіскальної служби України, доктор економічних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України.

Організаційний комітет конференції

Голова оргкомітету:

Чмелюк В. В. – кандидат юридичних наук, проректор з питань підготовки кадрів податкової міліції – начальник Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України, полковник податкової міліції, учасник бойових дій.

Голова науково-методичної ради оргкомітету:

Єрмоєнко Е. А. – професор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету ДФС України, кандидат педагогічних наук, президент Національної федерації бойового хортингу України, Заслужений працівник фізичної культури і спорту України, Заслужений тренер України, майстер спорту України міжнародного класу, майор десантно-штурмових військ ЗС України, учасник бойових дій.

Заступники голови оргкомітету:

Грищук В. Л. – кандидат юридичних наук, начальник кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки, підполковник податкової міліції, учасник бойових дій;

Бухтіяров О. А. – кандидат юридичних наук, заступник начальника кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки, учасник бойових дій.

Члени оргкомітету:

Параниця С. П. – кандидат юридичних наук, професор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки, учасник бойових дій;

Антоненко С. А. – кандидат наук з фізичного виховання та спорту, професор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Університету ДФС України;

Бадьора С. М. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Університету ДФС України;

Гарбовський Л. А. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Університету ДФС України.

Є80 Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (04–05 січня 2021 року) / уклад.: Е. А. Єрмоєнко. Ірпінь : Університет ДФС України, 2021. Ч. 3. – 1094 с.

Збірник містить наукові роботи учасників конференції, дослідження з педагогіки, психології, філософії, історії, теорії і методики викладання бойового хортингу, проведені відповідно до угоди про співпрацю між Національною федерацією бойового хортингу України та Університетом державної фіскальної служби України. Матеріали представляють узагальнені результати досліджень у напрямі теоретичних та практичних аспектів удосконалення професійних компетентностей фахівців бойового хортингу у системі правоохоронних органів України.

Матеріали подаються мовою оригіналу. За достовірність фактів, статистичних та інших даних, точність формулювань і висновки несуть відповідальність автори матеріалів.

ЗМІСТ

Пашко П. В., Чмелюк В. В., Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг у професійній системі функціональної підготовки курсантів правоохоронних спеціальностей у закладах вищої освіти	9
Чмелюк В. В., Біла В. Р., Єрмоєнко Е. А. Формування і вдосконалення професійних компетентностей співробітників правоохоронних органів засобами бойового хортингу	26
Грищук В. Л., Бухтіяров О. А., Єрмоєнко Е. А. Професійно-прикладний вид спорту України бойовий хортинг як чинник бойової культури українського народу	42
Мірчев Д. В., Єрмоєнко Е. А., Вєхтєв В. В. Система бойового хортингу як бойова культура української нації та засіб підготовки кваліфікованих захисників України	57
Семигал О. М., Єрмоєнко Е. А., Карасевич С. А. Використання методики бойового хортингу для удосконалення функціональної підготовки співробітників правоохоронних органів і курсантів відомчих закладів вищої освіти	69
Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг у системі формування етичних цінностей та службового обов'язку співробітників правоохоронних органів України	88
Терен А. А., Єрмоєнко Е. А., Бабурнич С. А. Особливості та методичні принципи викладання навчальної дисципліни «Бойовий хортинг» у системі вищої освіти	111
Пеньков Ю. М., Єрмоєнко Е. А., Кукушкін К. М. Ефективність прийомів бойового хортингу у системі підготовки професійних воїнів України	138
Хатько А. В., Єрмоєнко Е. А., Кузора І. В. Психологічні засади підвищення вольових здібностей співробітників правоохоронних органів у процесі занять бойовим хортингом	152
Єрєсова С. В., Єрмоєнко Е. А., Пінчук Є. О. Дидактичні та навчально-методичні основи викладання бойового хортингу у закладах вищої освіти України	170
Зарванський А. В., Єрмоєнко Е. А., Кукушкін К. М. Класифікація професійних вольових якостей співробітників правоохоронних органів, які займаються бойовим хортингом	189
П'ятіков С. В., Сидорук І. М., Єрмоєнко Е. А. Методичні основи формування професійно-прикладних якостей курсантів і працівників державних силових структур у процесі занять бойовим хортингом	205

Демчук С. Р., Єрмоєнко Е. А., Єрмоєнко В. Е. Чинники здорового способу життя студентів і курсантів, які займаються бойовим хортингом	218
Шукалюк Ю. С., Єрмоєнко Е. А., Степанюк А. В. Бойовий хортинг та основи самозахисту людини	234
Міщенко Т. В., Єрмоєнко Е. А., Бабурнич С. А. Бойовий хортинг і методи організації професійно-фізичної підготовки співробітників правоохоронних органів України	247
Зайдов Х. П., Єрмоєнко Е. А., Карасевич С. А. Забезпечення реалізації програми національно-патріотичного виховання спортсменів бойового хортингу	265
Жгут А. А., Єрмоєнко Е. А., Карасевич С. А. Психологічні особливості застосування співробітниками правоохоронних органів прикладних прийомів бойового хортингу у процесі службової діяльності	278
Дорошенко М. М., Єрмоєнко Е. А., Карасевич С. А. Патріотична складова всебічного виховання учнівської та студентської молоді у процесі занять бойовим хортингом	289
Вознюк М. Г., Єрмоєнко Е. А., Кукушкін К. М. Принципи проведення занять і характеристика фізичних вправ бойового хортингу для співробітників правоохоронних структур	300
Єрмоєнко В. Е., Ільницький І. Р., Єрмоєнко Е. А. Стоматологічний супровід та особливості використання спортивних кап спортсменами бойового хортингу під час тренувань і змагань	317
Волинець Н. М., Єрмоєнко Е. А., Карасевич С. А. Особливості розвитку фізичних якостей у працівників правоохоронних органів за методикою бойового хортингу	337
Єрмоєнко В. Е., Кассем Л. М., Єрмоєнко Е. А. Медико-педагогічний контроль за показниками адаптації та фізіологічні особливості дозування навантаження спортсменів бойового хортингу	353
Куцкір М. С., Єрмоєнко Е. А., Марич Р. І. Види психологічної корекції процесу тренувань з бойового хортингу співробітників державних правоохоронних органів України	367
Рибалко В. Б., Єрмоєнко Е. А., Карасевич С. А. Бойовий хортинг як ефективна система виховання особистісних цінностей людини	381
Зейналов О. А., Єрмоєнко Е. А., Вєхтєв В. В. Показники ефективності функціонального тренування співробітників правоохоронних органів за професійно-прикладними методиками бойового хортингу	394

МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ПРИКЛАДНИХ ЯКОСТЕЙ КУРСАНТІВ І ПРАЦІВНИКІВ ДЕРЖАВНИХ СИЛОВИХ СТРУКТУР У ПРОЦЕСІ ЗАНЯТЬ БОЙОВИМ ХОРТИНГОМ

П'ЯТІКОВ Сергій Вікторович

*член Президії Національної федерації бойового хортингу України,
президент Волинської обласної федерації бойового хортингу,
суддя міжнародної категорії, майстер спорту України з хортингу;*

СИДОРУК Ірина Миколаївна

*засновник і директор Волинської обласної федерації бойового хортингу,
майстер спорту України з хортингу;*

ЄРЬОМЕНКО Едуард Анатолійович

*професор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Факультету
підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції
Університету ДФС України, кандидат педагогічних наук, президент Національної федерації
бойового хортингу України, Заслужений працівник фізичної культури і спорту України,
Заслужений тренер України, майстер спорту України міжнародного класу,
майор десантно-штурмових військ Збройних Сил України, учасник бойових дій.*

Анотація. У статті розкрито потенційні можливості бойового хортингу як ефективного засобу фізичної і психологічної підготовки та формування професійних якостей курсантів закладів вищої освіти і працівників правоохоронних органів. Підтримка високої боєготовності даної категорії курсантської молоді і співробітників силових структур держави забезпечується цілеспрямованим розвитком професійно важливих рухових здібностей і багато в чому залежить від рівня їх спеціальної фізичної підготовленості. У зв'язку з цим особливу роль набуває питання розробки методики викладання бойового хортингу, педагогічного контролю спеціальної фізичної підготовленості курсантів і слухачів освітніх установ – майбутніх співробітників спеціальних підрозділів правоохоронних органів, успішність професійної діяльності яких буде багато в чому визначатися рівнем розвитку фізичних якостей в їх загальному і спеціальному проявах.

Стаття присвячена вивченню проблемного питання організації фізичної підготовки курсантів і слухачів освітніх організацій України в цілому і зокрема курсантів і слухачів, які займаються бойовим хортингом. Обґрунтовано, що самостійна фізична підготовка для курсантів і слухачів освітніх установ і співробітників правоохоронних органів є однією з провідних форм розвитку і підтримки на досягнутому рівні фізичних якостей і функціональних можливостей. Крім того, систематичні заняття бойовим хортингом роблять благотворний вплив на всі органи і системи організму. Впроваджено методику фізичної підготовки курсантів і слухачів освітніх організацій на основі каталогу стандартизованих тренувальних завдань бойового хортингу, спрямованих на розвиток фізичних здібностей. Найважливішим моментом є не тільки позитивна динаміка результативності, а й той факт, що фізична підготовленість підвищує і загальний рівень здоров'я курсантів і працівників правоохоронних органів, що в подальшому буде сприяти ефективному вирішенню оперативно-службових завдань.

Ключові слова: бойовий хортинг, методика тренувань, прийоми самозахисту, правоохоронні органи, силове затримання, фізична підготовка, психологічна підготовка, курсанти, заклад вищої освіти, прийоми самозахисту, бойова готовність, екстремальні ситуації, фізичне виховання, функціональна підготовка.

Актуальність наукового дослідження. Відомо, що у кадровій політиці правоохоронних органів України одним з важливих напрямів є діяльність, яка забезпечує вдосконалення фізичної підготовки курсантів, які навчаються у закладах вищої освіти [1–12; 19–32]. Навички, отримані в ході навчання, необхідні для ефективного виконання співробітниками повсякденних службових обов'язків.

Важливість вивчення даних навичок бойових прийомів співробітниками неможливо переоцінити. При цьому варто відзначити, що серед курсантської молоді користується популярністю бойовий хортинг, який при цьому є ефективним професійно-прикладним видом спорту. Багато курсантів і співробітників при вступі до закладів освіти вже мають навички і спортивні розряди з бойового хортингу. Ґрунтуючись на педагогічному досвіді викладачів відомо, що дані навички і прийоми бойового хортингу необхідно використовувати при таких тактичних професійних прийомах як: захист від групового нападу, звільнення від захоплень і обхватів, захист від ударів неозброєного супротивника і нападника, озброєного ножем або важким предметом; при нападі зі зброєю.

На практиці ж виділяють ряд протиріч, до яких відносяться: недостатнє використання техніки і методики організації прийомів бойового хортингу при вивченні фізичної підготовки курсантів в освітніх установах правоохоронних органів України. Дана проблема полягає в пошуку і застосуванні ефективних засобів і методик оптимального використання прийомів бойового хортингу для оптимізації навчання бойовим прийомам курсантів і слухачів освітніх організацій системи правоохоронних органів України і співробітників територіальних органів внутрішніх справ, працівників митної і податкової служби та інших правоохоронних органів [13].

Виклад основного матеріалу. Дослідження можливості застосування техніки бойового хортингу в навчально-тренувальному процесі щодо вивчення бойових прийомів курсантами і співробітниками правоохоронних органів є актуальним і перспективним. Дане дослідження дозволяє виявити механізми реалізації принципу індивідуально-диференційованого навчання, в якому враховується індивідуальна схильність курсантів та співробітників до сприйняття навчального матеріалу, засноване на активному застосуванні вже сформованих раніше навичок техніки бойового хортингу: кидкової техніки або больових впливів на суглоби; використання ударної техніки.

Метою даного дослідження є виявлення умов ефективного використання техніки бойового хортингу для навчання бойовим прийомам курсантів і слухачів професійного навчання в освітніх організаціях системи правоохоронних органів та умов їх застосування в професійній діяльності.

Аналіз нормативно-правових документів, навчальних програм, навчально-методичних посібників, засобів, що регламентують фізичну підготовку курсантів, співробітників органів внутрішніх справ виявив можливість використання техніки бойового хортингу для навчання бойовим прийомам: кидкам, больовим, задушливим прийомам і прийомам конвоювання в підготовці співробітників у процесі фізичної підготовки в освітніх організаціях системи правоохоронних органів України, а також на заняттях з професійної службової та фізичної підготовки в територіальних органах системи МВС України та Збройних Силах України. При вивченні ефективних засобів і методів бойового хортингу необхідно виділити актуальну і затребувану техніку: прийоми захисту від ударів неозброєного супротивника або противника, озброєного ножем чи предметом; також необхідно виділити прийоми звільнення від захватів і обхватів; прийоми захисту при загрозі нападу зі зброєю, прийоми ведення боротьби в партері і больових прийомів.

Методика тренувань з бойового хортингу дозволяє проводити больові важелі, вузли, обмеження руху м'язів і суглобів на руках і ногах супротивника. При боротьбі в партері дозволено проводити кидки, звалювання, перевороти, больові прийоми і прийоми утримання. Формування необхідних навичок кидків і больових, задушливих прийомів – це тривалий і трудомісткий процес, який вимагає від курсантів, співробітників правоохоронних органів наявності певного рівня розвитку фізичних і особистісних якостей, таких як цілеспрямованість, наполегливість і працьовитість [14–18]. Використання техніки бойового хортингу в навчальному процесі фізичної підготовки дозволить значно підвищити рівень володіння бойовими прийомами курсантами та слухачами закладів вищої освіти системи правоохоронних органів України.

Педагогічний процес із фізичної і психологічної підготовки є однією зі складових частин професійної підготовки співробітників правоохоронних органів.

Основною метою фізичного виховання та професійних якостей курсантів і співробітників правоохоронних органів засобами бойового хортингу є формування психологічної та фізичної готовності до успішного виконання службово-оперативних завдань, грамотного застосування прикладних прийомів бойового хортингу, фізичної сили і спеціальних засобів при припиненні злочинних дій, а також забезпечення їх високої працездатності в процесі службово-бойової діяльності. Для досягнення поставленої мети вирішуються такі завдання:

підготовка курсантів і співробітників до переслідування злочинців і тривалого пересування;

підготовка до дій, які пов'язані з використанням прикладних прийомів бойового хортингу, табельної зброї;

оволодіння практичними навичками самозахисту, і безпеки в екстремальних умовах;

формування професійно-психологічних якостей курсанта і співробітника.

Для успішних рішень цих завдань у різних силових підрозділах забезпечується наступне:

підбір оптимальних форм і методів навчання;

високий рівень практичної готовності інструкторів і викладачів;

висока якість проведення занять.

Розвиток фізичних якостей курсантів і працівників правоохоронних органів – це зовнішній результат їхньої професійної спроможності, фізичної культури та розуміння основ здоров'я. При підготовці курсантів і співробітників правоохоронних органів у процесі їх трудової діяльності бойовий хортинг розглядається як найважливіший ефективний засіб виховання, що гармонійно поєднує в собі духовне багатство, моральну чистоту і фізичну досконалість. Тому, вплив такої підготовки на становлення особистості курсанта, працівника правоохоронних органів неоднозначний. Поза всяким сумнівом, головним засобом виховання фізичних якостей курсантів і співробітників є засоби і методи бойового хортингу. В процесі занять бойовим хортингом загартовується воля, характер, вдосконалюється вміння управляти собою, швидко і правильно орієнтуватися в різноманітних складних ситуаціях, своєчасно приймати рішення, розумно ризикувати або утримуватися від ризику.

Підготувати добре розвинених у фізичному плані, координованих, а також таких, що володіють високим ступенем психічної стійкості, рішучих і сміливих курсантів і співробітників правоохоронних органів, які здатні успішно діяти в складній, швидкоплинній, насиченій небезпечними і критичними ситуаціями обстановці при затриманні та знешкодженні озброєних злочинців, – таким є головне завдання фізичної і психологічної підготовки.

Водночас, бойовий хортинг та основні його засоби сприяють професійній підготовці особового складу підрозділів правоохоронних органів держави з протидії незаконному переміщенню товарів, які виконують свої службово-бойові завдання у районах здійснення операції об'єднаних сил на сході України. Професійно-прикладна і фізична досконалість характеризує психо-фізіологічну підготовку особового складу як цілісний і організований процес формування у правоохоронців і військовослужбовців емоційно-вольової стійкості та внутрішньої готовності до дій в екстремальних умовах, у складних та небезпечних умовах, в обстановці, яка різко змінюється, під час тривалої нервово-психологічної напруги, у процесі подолання труднощів, пов'язаних з виконанням службового обов'язку як під час бойових дій, так і в мирний час.

Основою військово-прикладної, фізичної і психологічної підготовки для правоохоронця є морально-політична підготовка, висока ідейна переконаність у своїй правоті та бойова майстерність [33–46]. Морально-психологічна підготовка в системі бойового хортингу визначається як «цілеспрямований процес впливів на правоохоронців, направлений на формування і закріплення у них психічних образів, моделі бойових дій, психологічної готовності і стійкості при виконанні бойових завдань». Під психологічною підготовкою розглядається система заходів впливу на психіку особистості спрямованих на: сприймання

зовнішніх умов оточуючого середовища як змінних у певній ситуації, так і незмінних, які можуть існувати у формі стереотипів, переконань, установок тощо; адаптацію як організму, так і психіки до мінливості та швидкоплинності ситуації; цілеспрямованість дій в тих чи інших обставинах (ефективність їх виконання); постановку завдання (за певних умов) незмінної програми дій; розвиток індивідуальних психологічних якостей особистості, необхідних для вирішення певних завдань; корекцію та регуляцію власної поведінки; відновлення психічного здоров'я, нервово-психічної стійкості, врівноваженості, розсудливості.

В структурі професійно-психологічної підготовки правоохоронців виділяються такі види.

1. Загальна психологічна підготовка – вид підготовки, орієнтований на загальну підготовку психіки особистості до дій в складних ситуаціях. Її складовими елементами є: інтелектуально-аналітичний розвиток психічних процесів; формування та розвиток регуляторних здібностей, головним чином навичок та вмінь вольової саморегуляції, розвиток образної уяви, навичок та вмінь самонавіювання, самонаказів, концентрації та переключення уваги; реалізація емоційно-вольової складової через приборкання емоцій, нервів, залучення прихованих резервів психіки, що виступає головним компонентом реалізації рішень; стресостійкість особистості; мотиваційна складова; фізична складова;

2. Спеціальна психологічна підготовка – спрямована на психологічну підготовку за родом (фахом) діяльності особистості, основою якої виступає функціональна психологічна підготовка. Цей вид підготовки містить в собі такі складові елементи: функціональна підготовка; нормативний елемент; ціннісно-орієнтаційний елемент; формування спеціалізованого сприймання, навичок та вмінь; вдосконалення прийомів налаштування, вмінь формування позитивних емоційних станів; формування та розвиток можливостей спілкування;

3. Цільова психологічна підготовка – спрямована на підготовку людини для виконання певного завдання, переважно одноактного. Вона включає такі складові елементи: мотивацію особистості; задання певної установки; психологічну корекцію. Серед інших видів психологічної підготовки виділяється: програмуюча, особистісна, природна (інстинктивна), корекційна, рекреаційна (відновлювальна), адаптаційна, регуляційна та інтелектуально-аналітична психологічну підготовку.

За теорією і методикою бойового хортингу професійно-психологічна підготовка правоохоронців – це історично обумовлений та науково обґрунтований, цілісний за змістом, організований за методами та формами, цілеспрямований за впливом процес виховання, формування та активізації стійких мотивів та психологічних якостей, необхідних для успішного виконання службово-бойових завдань [47–59]. Основною метою професійно-психологічної підготовки є підвищення функціональних можливостей психіки, забезпечення її нормальної діяльності в умовах миротворчої місії та цілеспрямованого формування у правоохоронців перш за все психологічної та емоційно-вольової стійкості та готовності до ефективного здійснення правоохоронної діяльності.

Таким чином, психологічна підготовка є складовою частиною бойової діяльності. В єдності з вихованням, навчанням та розвитком психологічна підготовка є виразом організованої цілеспрямованої діяльності командирів, інструкторів, органів виховної роботи щодо підготовки правоохоронців до виконання завдань під час службово-бойових дій. Дослідження проблеми психологічної підготовки в історичному розвитку дозволяє зробити висновок про те, що організована, цілеспрямована та ефективна підготовка правоохоронців у цілому, та офіцерів зокрема, є закономірною і нагальною необхідністю.

Умови сьогодення це підкреслюють й обумовлюють необхідність постійного вдосконалення та підвищення ефективності психологічної підготовки правоохоронців на етапі підготовки до виконання професійних завдань. Однією з найбільш важливих задач психологічної роботи з правоохоронцями всіх категорій на етапі підготовки до дій в особливих умовах – є формування готовності до подолання небезпеки та труднощів майбутньої службово-бойової обстановки, вироблення здібності витримувати великі

нервово-психічні навантаження, напруженість та прикрощі, які можуть виникнути в ході несення служби, ведення бойових дій та виконання миротворчих завдань.

Успішне формування відповідних психологічних якостей дає найбільший ефект в тому випадку, коли навчання проводиться в умовах наближених до реальних обставин бойової дійсності. Цим умовам краще за все відповідає польова виучка підрозділів, й насамперед тактичні навчання, бойові стрільби, практичні тренування на спеціально обладнаних навчальних полях, а також тренування на витривалість, які проводяться в польових умовах. Психологічна підготовка правоохоронців у даному контексті, поряд з іншими компонентами включає формування психологічної стійкості, загальної думки, колективних настроїв, звичок, міцних взаємовідносин.

Позитивно спрямована психологія колективу активно впливає на поведінку правоохоронців, характер сприймання ними подій і умов обстановки, дисциплінує їх. Вона може здійснювати загальний психологічний підйом, стан ентузіазму, який сприяє зростанню активності й ефективності дій кожного члена правоохоронного колективу [60–68]. В той же час, негативна спрямованість психології колективу може виражатися в хибному колективізмі, круговій поруці, в порушенні службової дисципліни.

Облік індивідуальних особливостей характеру курсантів і співробітників, які займаються бойовим хортингом, відпрацювання здорової громадської думки, особистий приклад та авторитет командира, правильне взаєморозуміння – основні шляхи формування високого рівня психологічної підготовки та міцного правоохоронного колективу. Характер завдань, які виконуються правоохоронцями, визначає особливі вимоги до психологічної підготовки особового складу, й насамперед щодо його готовності до ведення службово-бойових дій.

Психологічна підготовка правоохоронця має включати в себе п'ять складових компонентів, серед яких:

- 1) впевненість у перемозі та результаті;
- 2) готовність до самовідданих дій та надання допомоги місцевому населенню;
- 3) правильне розуміння характеру правоохоронної діяльності як миротворчої місії;
- 4) впевненість у силі своєї зброї й ефективності засобів захисту від зброї противника;
- 5) віра в свою особисту майстерність та командирів.

Таким чином, фізична і психологічна підготовка формує у курсанта і співробітника правоохоронних органів настільки необхідну йому в службовій діяльності впевненість у собі, в своїх силах. Результативність різних видів професійної праці особливо залежить від спеціальної фізичної підготовки, яка формується попередньо шляхом систематичних занять бойовим хортингом, фізичними вправами, які адекватні в певному відношенні вимогам, що пред'являються до функціональних можливостей організму професійною діяльністю та її умовами. Професіоналізм курсанта і співробітника правоохоронних органів складається зі спеціалізованої навченості та психологічної підготовленості. Він починає розвиватися у відомчих закладах освіти, де готуються майбутні фахівці правоохоронних органів, а в повній мірі формується в процесі реальної служби. В основі його лежить професійна позиція фахівця, що визначає цілеспрямованість дій, мотивацію на якісне виконання своїх службових обов'язків, прагнення до творчості. Зріла професійна позиція визначає ступінь самостійності в діяльності співробітника.

Професійно важливі якості співробітника правоохоронних органів як представника правоохоронної системи базуються на основі, яку складають громадянсько важливі якості. До них відносяться такі якості, як громадянська зрілість, патріотизм, висока громадська активність, глибока повага до закону, соціальних цінностей правової держави, честі і гідності громадянина, висока моральна свідомість, твердість моральних переконань, почуття обов'язку [69–78]. Саме ці якості є тією основою, тим базисом, на якому може сформуватися особистість справжнього професіонала правоохоронної галузі.

Однією з особливостей професійної діяльності співробітника правоохоронних органів є необхідність організації спілкування з іншими людьми з метою збору інформації, розкриття злочину, запобігання протиправним діям, надання допомоги постраждалим.

Для ефективного виконання службового завдання співробітнику необхідно визначити, в якому стані знаходиться людина, щоб правильно організувати з нею спілкування. Крім того, службова діяльність працівника правоохоронних органів пов'язана з фізичними та емоційними навантаженнями, що призводить до напруження компенсаторних механізмів організму самого співробітника. Таким чином, уміння саморегуляції психологічного стану і самоаналіз виступають як професійно важливі якості курсантів правоохоронних спеціальностей і діючих у підрозділах співробітників правоохоронних органів.

До професійно важливих якостей курсанта і співробітника правоохоронних органів відносять такі особистісні якості, інтереси і схильності як: чесність, принциповість, цілеспрямованість, спостережливість, відповідальність, дисциплінованість, сміливість, рішучість, наполегливість, витриманість, винахідливість; а також комплекс здібностей: високий рівень розподілу і переключення уваги (здатність переключати і приділяти увагу декільком об'єктам одночасно); здатність аналізувати, зіставляти різні факти; хороша зорова пам'ять; хороші організаторські здібності; здатність діяти чітко в умовах екстремальних (аварійних) ситуацій; комунікативні здібності (уміння налагоджувати контакти з людьми); фізична витривалість і здатність до самоконтролю.

У професійній характеристиці курсантів і співробітників правоохоронних органів важливими є спонукальні індивідуальні та виконавські якості особистості. Перші (спонукальні) впливають на професійне самовизначення, а виконавські якості пов'язані з використанням курсантами і співробітниками своїх пізнавальних можливостей і здатності керувати власною поведінкою та суб'єктивним станом при виконанні службових обов'язків. Виходячи з цього, можна дійти висновку про те, що в практичній діяльності правоохоронців потрібно розвивати особисті пізнавальні можливості.

Перш за все, це стосується якостей сприйняття, уваги і пам'яті. Представники підрозділів правоохоронних органів повинні впевнено орієнтуватися на місці пригоди, в бойовій ситуації виявляти й оцінювати деталі події, помічати зміни в поведінці і настрої осіб, з якими здійснюються професійні контакти, своєчасно виявляти і реагувати на небезпеку, що виникає. Все це безпосередньо пов'язано зі спостережливістю, яка при професійній розвиненості розвиває особливі характеристики сприйняття – цілісні предметні відображення навколишнього в свідомості співробітника. Таке сприйняття характеризується, перш за все, усвідомленістю його вдосконалення під впливом досвіду і знань співробітників правоохоронних органів, залежністю від інтересів, мотивів і вирішуваних завдань.

Особливе значення в діяльності курсантів і працівників правоохоронних органів грає рухова і образна пам'ять. Пам'ять на рух – це запам'ятовування і відтворення людиною рухів. Для курсантів і працівників правоохоронних органів даний вид пам'яті важливий при вивченні і застосуванні прийомів бойового хортингу, затриманні підозрюваних у скоєнні злочинів [79–88]. Образна пам'ять, або пам'ять на уявлення, допомагає запам'ятати орієнтування, зберегти і відтворити обличчя, обстановку на місці події тощо. Професійно розвинена пам'ять виступає як професійно важлива якість, що характеризується особливостями запам'ятовування, збереження і подальшого відтворення всього раніше сприйнятого, зробленого, пережитого співробітником і всього того, що має відношення до професійної діяльності. Професійну пам'ять необхідно постійно тренувати.

Уява формується одночасно з розвитком навичок узагальненого, опосередкованого відображення курсантом і співробітником, який займається бойовим хортингом, явищ і подій, значущих для вирішення службових завдань [89–96]. Мислення пов'язане з міркуваннями, точними оцінками і висновками, вибором оптимальних рішень, у винахідливості і використанні можливостей, що містяться в ситуації, яка реально склалася.

На закінчення можна зазначити, що тут затребувані не тільки навички створення логічних, психологічно достовірних картин події, а й уміння знаходити способи поповнення відомостей про невідомі або непідтверджені ланки в ланцюзі подій. Дуже важливі вміння рефлексивного мислення, яке являє собою переробку і використання міркувань осіб, з якими безпосередньо або опосередковано контактує працівник правоохоронних органів [97–99].

Разом з тим, аналіз подій і деталей подій, крім творчих моментів, пов'язаних з пошуком вихідної точки для аналізу, знаходженням неочевидних закономірностей і висновків, може здійснюватися і за допомогою стандартних підстав для висновків.

Висновки. Таким чином, службові завдання представників підрозділів правоохоронних органів істотно відрізняються від діяльності співробітників звичайних професій, адже першочерговим у професійній підготовці співробітників правоохоронних органів є забезпечення специфічної фізичної і психологічної готовності до ефективного виконання своїх службових обов'язків. Крім того, працівники правоохоронних органів можуть відрізнятися за властивостями уваги (обсягом, інтенсивності, розподілу, переключення, концентрації, стійкості, уважності). Професійна уважність розглядається як розвинена довільна увага, навмисно і вміло керована. Її необхідно цілеспрямовано і наполегливо розвивати у кожного співробітника.

Найважливішою передумовою професіоналізму працівника правоохоронних органів є розвинене мислення і уява. Зміст мислення працівника становить процес детального моделювання ситуації, що виникла. Для того, щоб будувати і використовувати подібні моделі, необхідна розвинена професійна уява і різні розумові здібності.

Перспективи подальших досліджень. Подальші дослідження будуть спрямовані на розробку навчально-тренувальних програм для курсантів і слухачів – здобувачів вищої освіти правоохоронних спеціальностей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антоненко С. А. Підготовка професійних захисників України у системі бойового хортингу / С. А. Антоненко, Е. А. Єрмоєнко, В. Л. Гришук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 52–62.
2. Бабурнич С. А. Професіограма спортивного судді з бойового хортингу / С. А. Бабурнич, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 343–353.
3. Бадьора С. М. Методи психічної саморегуляції співробітників правоохоронних органів у системі бойового хортингу / С. М. Бадьора, Е. А. Єрмоєнко, А. В. Тішин // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 334–346.
4. Біла В. Р. Військово-патріотичне виховання школярів і студентів у процесі заняття бойовим хортингом / В. Р. Біла, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Чмелюк // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 242–254.
5. Бобік С. П. Формування професійно-психологічних здібностей співробітників правоохоронних органів у процесі заняття бойовим хортингом / С. П. Бобік, Е. А. Єрмоєнко, С. П. Параниця // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 23–38.
6. Боднарчук О. Г. Бойовий хортинг для підготовки співробітників правоохоронних органів / О. Г. Боднарчук, Е. А. Єрмоєнко, В. Р. Біла // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 226–242.
7. Боднарчук В. В. Бойовий хортинг як засіб формування професійно-прикладних якостей курсантів і працівників силових структур / В. В. Боднарчук, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Чмелюк // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 188–200.
8. Брухно Ю. С. Бойовий хортинг як засіб формування фізичної культури студентів і курсантів / Ю. С. Брухно, Е. А. Єрмоєнко, В. Л. Гришук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 200–214.
9. Буток О. В. Бойовий хортинг і здоров'я людини / О. В. Буток, Е. А. Єрмоєнко, В. Е. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 564–575.

10. Бухтіяров О. А. Бойовий хортинг як система підготовки українського професійного воїна-патріота / О. А. Бухтіяров, Е. А. Єрьоменко, В. Л. Гришук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 126–139.
11. Вехтєв В. В. Бойовий хортинг у військовому мистецтві / В. В. Вехтєв, Е. А. Єрьоменко, А. В. Тішин // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 827–840.
12. Ганчева В. І. Бойовий хортинг: методика застосування дихальних вправ у процесі занять / В. І. Ганчева, Е. А. Єрьоменко, Г. А. Коломоєць // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 667–682.
13. Гарбовський Л. А. Бойовий хортинг і методика викладання у закладах вищої освіти / Л. А. Гарбовський, Е. А. Єрьоменко, В. Л. Гришук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 155–173.
14. Гречана Л. О. Бойовий хортинг у системі початкової школи закладів загальної середньої освіти / Л. О. Гречана, Е. А. Єрьоменко, С. М. Солодько // Шляхи удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах сьогодення : матер. міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. 28-29 травня 2020 р. / Мін-во освіти і науки України, Держ. наук. установа «Інститут модернізації змісту освіти», [та ін.]. – Київ, 2020. – С. 554–563.
15. Гречаний О. М. Методика викладання бойового хортингу в процесі гурткової роботи у закладах загальної середньої освіти / О. М. Гречаний, Е. А. Єрьоменко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 251–262.
16. Гришук В. Л. Бойовий хортинг як засіб професійно-прикладної підготовки правоохоронців до виконання службово-бойових завдань з протидії контрабанді у районах здійснення операції об'єднаних сил / В. Л. Гришук, Е. А. Єрьоменко, О. А. Бухтіяров // Протидія незаконному переміщенню товарів в районах здійснення Операції об'єднаних сил : тези допов. наук.-практ. семінару, 15 травня 2020 р. м. Ірпінь / Державна фіскальна служба України, Ун-т ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 59–73.
17. Гришук В. Л. Бойовий хортинг як засіб професійно-прикладної, функціональної підготовки студентів, курсантів і слухачів спеціалізованих закладів вищої освіти та співробітників правоохоронних органів / В. Л. Гришук, Е. А. Єрьоменко // Шляхи удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах сьогодення : матер. міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. 28-29 травня 2020 р. / Мін-во освіти і науки України, Держ. наук. установа «Інститут модернізації змісту освіти», [та ін.]. – Київ, 2020. – С. 537–544.
18. Деркач О. В. Розвиток фізичних якостей у співробітників правоохоронних органів засобами бойового хортингу за методом функціонального тренування / О. В. Деркач, Е. А. Єрьоменко, О. В. Бутко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 384–403.
19. Довгань Н. Бойовий хортинг як інструмент соціалізації студентів закладів вищої освіти / Н. Довгань, Е. Єрьоменко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 177–186.
20. Єрьоменко В. Засоби профілактики основних стоматологічних захворювань у студентів, курсантів, спортсменів бойового хортингу та співробітників правоохоронних органів / В. Єрьоменко, Е. Єрьоменко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 116–126.
21. Єрьоменко В. Е. Медичний контроль змагальної діяльності з бойового хортингу / В. Е. Єрьоменко, Е. А. Єрьоменко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С.195–215.
22. Єрьоменко В. Стоматологічне здоров'я дітей та молоді як чинник спортивних успіхів у бойовому хортингу / В. Єрьоменко, Е. Єрьоменко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 96–111.
23. Єрьоменко Е. А. Аналіз навчально-тренувального арсеналу бойового хортингу : монографія / Е. А. Єрьоменко // Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ : ГС «НФБХУ», 2021. – 435 с.
24. Єрьоменко Е. А. Бойовий хортинг – професійно-прикладний вид спорту правоохоронних органів України : монографія / Е. А. Єрьоменко ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України, Національна федерація бойового хортингу України. – К : ГС «НФБХУ», 2020. – 203 с.

25. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг – виховна система школярів України / Е. А. Єрмоєнко, О. М. Гречаний // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 240–251.
26. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг у системі професійної підготовки співробітників правоохоронних органів / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 28–40.
27. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг у школі : монографія / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Інститут модернізації змісту освіти. – Київ : ГС «НФБХУ», 2021. – 240 с.
28. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як ефективний засіб військово-патріотичного виховання школярів і студентів / Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 31–39.
29. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як засіб виховання фізичної культури та основ здоров'я студентів закладів вищої освіти / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 215–225.
30. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як засіб військово-патріотичного виховання старшокласників / Е. А. Єрмоєнко, К. М. Кукушкін // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 273–287.
31. Єрмоєнко Е. Бойовий хортинг як засіб оптимізації функціональної підготовки студентів і курсантів спеціалізованих закладів вищої освіти та співробітників правоохоронних органів / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 19–33.
32. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як засіб прикладної психофізичної підготовки курсантів правоохоронних спеціальностей відомчих закладів вищої освіти / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 128–138.
33. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як засіб професійно-психологічної підготовки співробітників правоохоронних органів України : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України, Нац. федерація бойового хортингу України. – К : ГС «НФБХУ», 2020. – 138 с.
34. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як система формування готовності співробітників правоохоронних органів до дій в екстремальних ситуаціях / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 110–128.
35. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як чинник формування військово-патріотичних здібностей, фізичної культури та основ здоров'я учнівської молоді / Е. А. Єрмоєнко, І. В. Кузора // *Науковий часопис Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : зб. наук. праць*. К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2020. Вип. 8 (128) 20. С. 61–69.
36. Єрмоєнко Е. Витоки та історія розвитку бойового хортингу в Україні і за кордоном / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 55–70.
37. Єрмоєнко Е. А. Виховання фізичної культури та основ здоров'я студентів у процесі занять бойовим хортингом / Е. А. Єрмоєнко // *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15 «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури /Фізична культура і спорт/»*. – 2019. – Вип. 10 (118). – 2019. – С. 49-56.
38. Єрмоєнко Е. А. Виховна система бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць / [ред. рада: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2018. – Вип. 9. – С. 156–171.
39. Єрмоєнко Е. А. Виховний потенціал бойового хортингу : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – ГС «НФБХУ», 2020. – 360 с.
40. Єрмоєнко Е. А. Виховний потенціал та філософська основа бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць / [ред. рада: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2017. – Вип. 8. – С. 147–157.
41. Єрмоєнко Е. А. Військово-патріотичне виховання старшокласників засобами бойового хортингу : монографія / Е. А. Єрмоєнко, К. М. Кукушкін // К. : Паливода А. В., 2020. – 1110 с.
42. Єрмоєнко Е. А. Військово-прикладний і бойовий хортинг у системі професійної підготовки допризовної молоді, військовослужбовців та правоохоронців / Е. А. Єрмоєнко, С. С. Полторацький // Шляхи удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах сьогодення : матер. міжнар. наук.-

- практ. Інтернет-конф. 28-29 травня 2020 р. / Мін-во освіти і науки України, Держ. наук. установа «Інститут модернізації змісту освіти», [та ін.]. – Київ, 2020. – С. 527–533.
43. Єрмоєнко Е. Всесвітнє українське земляцтво та діаспора у сприянні розвитку бойового хортингу / Е. Єрмоєнко // *Теорія і методика хортингу*. – 2017. – Вип. 8. – С. 56–79.
44. Єрмоєнко Е. А. Значимість цінностей фізичної культури та основ здоров'я для студентів і курсантів, які займаються бойовим хортингом. *Науковий часопис Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)* : зб. наук. праць. К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2019. Вип. 11 (119) 19. С. 71–79.
45. Єрмоєнко Е. А. Кваліфікаційна система бойового хортингу : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України, Національна федерація бойового хортингу України. – К. : ГС «НФБХУ», 2020. – 155 с.
46. Єрмоєнко Е. А. Комплексне використання потенціалу бойового хортингу для забезпечення національної безпеки України в умовах зовнішньої агресії / Е. А. Єрмоєнко // *Актуальні проблеми забезпечення національної безпеки та спрощення процедур міжнародної торгівлі* : зб. тез IV наук.-практ. інтернет-конфе., 25-31 травня 2020 р., м. Ірпінь – м. Хмельницький / Мін-во фінансів України, Ун-т ДФС України [та ін.]. – Хмельницький : Науково-дослідний центр митної справи, 2020. – С. 18–23.
47. Єрмоєнко Е. А. Концепція розвитку бойового хортингу в системі освіти України : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України, ГС «Національна федерація бойового хортингу України. – К. : ГС «НФБХУ», 2020. – 122 с.
48. Єрмоєнко Е. Медико-біологічні та морфофункціональні особливості бойового хортингу у процесі виховання фізичної культури та основ здоров'я студентів / Е. Єрмоєнко // *Теорія і методика хортингу*. – 2017. – Вип. 8. – С. 112–121.
49. Єрмоєнко Е. Медико-фізіологічні чинники самоконтролю за фізичним навантаженням на тренуваннях з бойового хортингу у процесі виховання фізичної культури студентів / Е. Єрмоєнко // *Теорія і методика хортингу*. – 2018. – Вип. 9. – С. 127–138.
50. Єрмоєнко Е. А. Методика викладання бойового хортингу : монографія / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – ГС «НФБХУ», 2020. – 890 с.
51. Єрмоєнко Е. А. Методичні плани навчально-тренувальної роботи з бойового хортингу : навч.-метод. посіб. / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Ін-т модернізації змісту освіти. – Київ : ГС «НФБХУ», 2020. – 75 с.
52. Єрмоєнко Е. А. Навчальна програма з бойового хортингу для позашкільних навчальних закладів : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Ун-т ДФС України, [та ін.]. – К. : ПАЛИВОДА А. В., 2020. – 521 с.
53. Єрмоєнко Е. А. Наукове обґрунтування психолого-педагогічних умов виховання фізичної культури та основ здоров'я студентів у процесі занять бойовим хортингом [Електронний ресурс] / Е. А. Єрмоєнко // *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15 «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури / фізична культура і спорт /»* – 2020. – Вип. 3(123). – С.47–56. – Режим доступу : [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2020.3\(123\).09](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2020.3(123).09).
54. Єрмоєнко Е. А. Організація тренувальної діяльності з бойового хортингу : монографія / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – ГС «НФБХУ», 2020. – 262 с.
55. Єрмоєнко Е. А. Основоположні принципи бойового хортингу. *Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць*. К. : Паливода А. В. 2018. Вип. 9. С. 22–31.
56. Єрмоєнко Е. А. Особливості самовиховання в бойовому хортингу / Е. А. Єрмоєнко // *Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України* : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 40–55.
57. Єрмоєнко Е. А. Особливості фізичної і психологічної підготовки та формування професійних якостей курсантів і працівників правоохоронних органів засобами бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // *Протидія незаконному переміщенню товарів в районах здійснення Операції об'єднаних сил* : тези допов. наук.-практ. семінару, 15 травня 2020 р. м. Ірпінь / Державна фіскальна служба України, Ун-т ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 39–42.
58. Єрмоєнко Е. А. Правомірність застосування службово-прикладних прийомів фізичного впливу системи бойового хортингу в екстремальних умовах соціального характеру у межах необхідної самооборони / Е. А. Єрмоєнко // *Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України* : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 95–110.
59. Єрмоєнко Е. А. Психічні процеси в бойовому хортингу / Е. А. Єрмоєнко // *Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України* : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 63–72.

60. Єрмоєнко Е. А. Робоча програма навчально-тренувальних занять з бойового хортингу : метод. посіб. / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Ін-т модернізації змісту освіти. – Київ : ГС «НФБХУ», 2020. – 84 с.
61. Єрмоєнко Е. А. Система фізичного виховання спортсменів бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць / [ред. рада: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2017. – Вип. 8. – С. 187–205.
62. Єрмоєнко Е. А. Тактика бойового хортингу : монографія / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – Ірпінь, 2020. – 462 с.
63. Єрмоєнко Е. А. Теоретико-методичні засади виховання наполегливості в молодших школярів у процесі занять бойовим хортингом : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Ін-т проблем виховання НАПН України. – ГС «НФБХУ», 2020. – 191 с.
64. Єрмоєнко Е. А. Технічна підготовка спортсмена бойового хортингу : монографія / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – ГС «НФБХУ», 2020. – 652 с.
65. Єрмоєнко Е. А. Тренувальні засоби системи бойового хортингу : монографія / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – Ірпінь, 2021. – 668 с.
66. Єрмоєнко Е. А. Удосконалення професійних компетентностей тренера-викладача з бойового хортингу : монографія / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – Ірпінь, 2021. – 274 с.
67. Єрмоєнко Е. Філософія бойового хортингу / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 82–104.
68. Єрмоєнко Е. А. Фізична підготовка спортсмена бойового хортингу : монографія / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ : ГС «НФБХУ», 2020. – 455 с.
69. Єрмоєнко Е. А. Фізичне самовдосконалення особистості підлітків, які займаються бойовим хортингом / Е. А. Єрмоєнко, С. А. Бабурнич // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 377–385.
70. Єрмоєнко Е. Формування фізичної культури та цінностей здорового способу життя студентської молоді як передумова спортивних успіхів у бойовому хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 261–274.
71. Єрмоєнко Е. А. Хортинг – виховна система особистості : монографія / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во фінансів України, Ун-т ДФС України. – К. : Паливода А. В., 2020. – 627 с.
72. Єрмоєнко Е. А. Хортинг – національний вид спорту України: метод. посіб. / Е. А. Єрмоєнко. – К. : Паливода А. В., 2014. – 1064 с.
73. Єрмоєнко Е. А. Хортинг у житті школяра : монографія / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Інститут модернізації змісту освіти. – Київ : ГС «НФБХУ», 2021. – 500 с.
74. Зверев А. В. Бойовий хортинг у методиках вдосконалення силових якостей спортсменів різних вікових груп / А. В. Зверев, Е. А. Єрмоєнко, А. В. Тішин // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 593–603.
75. Івашковський В. Психомоторика та психо-фізіологічні особливості підготовки спортсменів бойового хортингу / В. Івашковський, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 130–138.
76. Карасевич С. А. Бойовий хортинг як засіб морально-етичного виховання особистості / С. А. Карасевич, Е. А. Єрмоєнко, В. Р. Біла // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 346–357.
77. Карасевич С. А. Дитячо-юнацька програма оздоровчих занять з бойового хортингу для школярів : метод. посіб. / С. А. Карасевич, М. М. Дорошенко, Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Інститут модернізації змісту освіти. – Київ : ГС «НФБХУ», 2021. – 188 с.
78. Кіблицький Р. В. Бойовий хортинг: концептуальні засади розвитку і популяризації в Україні / Р. В. Кіблицький, Е. А. Єрмоєнко, А. В. Тішин // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 502–514.
79. Коломоєць Г. А. Бойовий хортинг і принципи формування духовно-моральної вихованості учнів / Г. А. Коломоєць, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Деревянко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 776–793.

80. Колос М. А. Бойовий хортинг: швидкісно-силова підготовка та оптимізація управління навчально-тренувальним процесом / М. А. Колос, Е. А. Єрмоєнко, О. М. Сидоренко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 493–502.
81. Кузора І. В. Військово-патріотична програма бойового хортингу / І. В. Кузора, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Вехтєв // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 840–852.
82. Кукушкін К. М. Методика військово-патріотичного виховання школярів у процесі занять бойовим хортингом / К. М. Кукушкін, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 6–14.
83. Литвиненко А. М. Бойовий хортинг – комплексна система фізичного виховання особистості / А. М. Литвиненко, Е. А. Єрмоєнко, В. Е. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 403–422.
84. Лях В. Інноваційні підходи у боротьбі «Лави на лаву» з учнями козацьких класів і спортсменів бойового хортингу / В. Лях, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 164–176.
85. Ляховець О. О. Бойовий хортинг як засіб виховання патріотизму у дітей дошкільного віку / О. О. Ляховець, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 305–315.
86. Остапенко О. І. Бойовий хортинг як засіб формування у старшокласників готовності до військової служби / О. І. Остапенко, Е. А. Єрмоєнко, А. В. Тішин // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 638–652.
87. Петрович Ж. Бойовий хортинг як засіб виховання патріотизму у школярів і студентів / Ж. Петрович, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 34–45.
88. Петрович Ж. В. Хортинг – школа сили і честі юного українця : метод. посіб. / Ж. В. Петрович, Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Мін-во молоді та спорту України, Нац. академія педагогічних наук України, Ін-т проблем виховання. – К. : Паливода А. В., 2016. – 544 с.
89. Полторацький С. С. Бойовий хортинг у впровадженні воїнських традицій українського народу / С. С. Полторацький, Е. А. Єрмоєнко, В. Е. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 538–550.
90. Присяжнюк С. Бойовий хортинг та проблема активного відпочинку спортсменів у різні вікові періоди / С. Присяжнюк, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 206–218.
91. Пустолякова Л. Бойовий хортинг у системі навчання фізичних вправ загального розвитку та спеціально-підготовчих вправ на заняттях з фізичного виховання у закладах вищої освіти / Л. Пустолякова, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 187–195.
92. Рудей Д. Ю. Бойовий хортинг у комплексі виховних засобів спортсменів шкільного віку / Д. Ю. Рудей, О. М. Гречаний, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 334–343.
93. Сичов С. Бойовий хортинг та особливості оптимізації управління атлетичним тренуванням у процесі спортивної діяльності / С. Сичов, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 219–225.
94. Степура Т. М. Бойовий хортинг як засіб формування специфічних психічних властивостей співробітників правоохоронних органів / Т. М. Степура, Е. А. Єрмоєнко, О. В. Буток // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 173–188.
95. Тішин А. В. Застосування прийомів бойового хортингу при вдосконаленні навчання у вищих освітніх установах правоохоронних органів України / А. В. Тішин, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 296–305.
96. Федорченко Т. Є. Бойовий хортинг і методика проведення занять в умовах здоров'язберігальної педагогіки / Т. Є. Федорченко, Е. А. Єрмоєнко, В. Е. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 695–713.

97. Чмелюк В. В. Бойовий хортинг у підрозділах державної митної служби для підготовки співробітників до протидії незаконному переміщенню товарів у районах здійснення операції об'єднаних сил на сході України / В. В. Чмелюк, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Бондарчук // Протидія незаконному переміщенню товарів в районах здійснення Операції об'єднаних сил : тези допов. наук.-практ. семінару, 15 травня 2020 р. м. Ірпінь / Державна фіскальна служба України, Ун-т ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 7–25.

98. Чмелюк В. В. Бойовий хортинг як чинник навчання і професійної підготовки курсантів закладів вищої освіти правоохоронної спрямованості / В. В. Чмелюк, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Бондарчук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 8–23.

99. Шаповалов Б. Б. Перспективи розвитку бойового хортингу як засобу підготовки військовослужбовців правоохоронних органів військової структури до дій з ризиком для життя та здоров'я / Б. Б. Шаповалов, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 315–322.

University of the State Fiscal Service of Ukraine

Pyatikov S. V., Sydoruk I. M., Yeromenko E. A.

Methodical bases of formation of professional and applied qualities of cadets and employees of the state power structures in the course of employment by combat horting

***Abstract.** The article reveals the potential of combat horting as an effective means of physical and psychological training and formation of professional qualities of cadets of higher education institutions and law enforcement officers. Support of high combat readiness of this category of cadet youth and employees of law enforcement agencies of the state is provided by purposeful development of professionally important motor abilities and in many respects depends on a level of their special physical training. In this regard, a special role is played by the development of methods of teaching combat horting, pedagogical control of special physical fitness of cadets and students of educational institutions – future employees of special law enforcement agencies, the success of which will be largely determined by the level of physical qualities in their overall and special manifestations.*

The article is devoted to the study of the problematic issue of the organization of physical training of cadets and students of educational organizations of Ukraine in general and in particular of cadets and students engaged in combat horting. It is substantiated that independent physical training for cadets and students of educational institutions and law enforcement officers is one of the leading forms of development and support at the achieved level of physical qualities and functional capabilities. In addition, regular combat horting has a beneficial effect on all organs and systems of the body. The method of physical training of cadets and listeners of educational organizations on the basis of the catalog of standardized training tasks of combat horting directed on development of physical abilities is introduced. The most important point is not only the positive dynamics of performance, but also the fact that physical fitness improves the overall level of health of cadets and law enforcement officers, which will further contribute to the effective solution of operational and service tasks.

Key words: *combat horting, training methods, self-defense techniques, law enforcement agencies, force detention, physical training, psychological training, cadets, higher education institution, self-defense techniques, combat readiness, extreme situations, physical education, functional training.*

Наукове видання

БОЙОВИЙ ХОРТИНГ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ

(українською, російською та англійською мовами)

Матеріали міжнародної науково-практичної конференції

Матеріали представляють узагальнені результати досліджень у напрямі теоретичних та практичних аспектів удосконалення професійних компетентностей фахівців бойового хортингу у системі правоохоронних органів України.

04-05 січня 2021 р., м. Ірпінь, Університет ДФС України

Частина 3

Колектив авторів
Друкується в авторській редакції

Упорядник: Е. А. Єрмоменко

Підписано до друку 12.01.2021 р.
Формат 84x108/16
Умов. друк. арк. 114,87

Папір офсетний
Друк офсетний
Гарнітура Times

Зам. № 0239
Наклад 50 пр.

Підготовлено до друку Видавничо-поліграфічним центром Університету ДФС України.
08205, вул. Університетська, 31, м. Ірпінь, Київська область, Україна.
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції (серія ДК № 5104 від 20.05.2016 р.)

**МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ
ФАКУЛЬТЕТ ПІДГОТОВКИ, ПЕРЕПІДГОТОВКИ ТА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ
ПРАЦІВНИКІВ ПОДАТКОВОЇ МЛІЦІЇ
КАФЕДРА СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН ТА ОРГАНІЗАЦІЇ
ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ**